

H O T Ă R Î R E
pentru interpretarea art.90 alin.(4) din
Constituția Republicii Moldova

nr. 2 din 08.02.2011

Monitorul Oficial nr.31/4 din 22.02.2011

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:
Dumitru PULBERE – președinte
Victor PUȘCAȘ – judecător-raportor
Petru RAILEAN – judecător
Elena SAFALERU – judecător
Valeria ȘTERBEȚ – judecător

grefier – Dina Musteața, cu participarea deputaților în Parlament Serghei Sîrbu și Artur Reșetnicov, autorii sesizării, reprezentanților Parlamentului, Ion Creangă și Victor Popa, reprezentantului permanent al Guvernului la Curtea Constituțională, Oleg Efrim, călăuzindu-se de art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.b) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul privind interpretarea art.90 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova.

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea deputaților în Parlament Serghei Sîrbu și Artur Reșetnicov, depusă la 24 ianuarie 2011, în conformitate cu prevederile art.24 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.38 și art.39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții Constituționale din 27 ianuarie 2011 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond și înscrisă în ordinea de zi cu titlu prioritar.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația prezentată de judecătorul-raportor, argumentele expuse de participanții la proces, Curtea Constituțională

A CONSTATAT:

1. În sesizarea depusă se solicită interpretarea art.90 alin.(4) din Constituție sub două aspecte:

1). Este aplicabil termenul prevăzut la art.90 alin.(4) și în cazul în care funcția de Președinte al Republicii Moldova a fost exercitată prin instituirea interimatului?

2). În ce termen Parlamentul nou constituit urmează să organizeze procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova în cazul în care, anterior, funcția de șef al statului a fost exercitată prin instituirea interimatului și din ce moment începe să curgă acest termen?

Autorii sesizării consideră evidentă logica legiuitorului constituant, care prin introducerea unei norme speciale, care prevede termenul-limită în care urmează să se desfășoare alegerea șefului statului, a dat de înțeles că un posibil interimat nu poate dura o perioadă nedeterminată de timp, astfel Parlamentul fiind obligat să aleagă șeful statului într-un termen restrîns.

Ei consideră necesară interpretarea prevederii constituționale cuprinse în art.90 alin.(4) în condițiile în care interimatul de șef al statului este asigurat succesiv de către președinții Parlamentului a două legislaturi consecutive, situație care ar putea să se repete în viitor.

2. Curtea Constituțională relevă că exercitarea atribuției statuate de art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție presupune stabilirea sensului autentic și deplin al normelor constituționale, care poate fi realizată prin interpretarea sistematică, logico-gramaticală și extensivă. Atribuția de interpretare a

normelor constituționale, în măsura în care poate fi dedusă din textul Constituției, aparține exclusiv autorității de jurisdicție constituțională.

Pentru interpretarea prevederii art.90 alin.(4) din Constituție, Curtea va opera cu prevederile art.77, art.78, art.80, art.89, art.90, art.91, art.135 din Constituție, precum și cu jurisprudența sa anterioară, utilizând toate metodele de interpretare legală.

3. Din conținutul sesizării rezultă cu certitudine că autorii nu solicită Curții să interpreteze textul alin.(4) art.90 din Constituție, acesta fiindu-le clar, ci să se pronunțe asupra aplicabilității acestuia în situația juridică ce s-a constituit la 30 decembrie 2010, după instituirea interimatului succesiv al funcției de Președinte. Pentru aceste motive, în interpretarea sistematică a normei constituționale, Curtea consideră necesar să deducă din textul Constituției, prin prisma dreptului, situațiile în care intervine vacanța funcției de Președinte și se instituie interimatul acestei funcții.

4. Potrivit art.77 din Constituție, Președintele Republicii Moldova este șeful statului și în această calitate reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării. În sens strict juridic, Președintele reprezintă statul și acționează în numele lui, pentru aceasta fiind abilitat, prin dispozițiile Constituției și legislației în domeniu, cu toate atribuțiile.

Conform alin.(1) art.78 din Constituție, Președintele Republicii Moldova este ales de Parlament prin vot secret. După validarea rezultatelor alegerilor de către Curtea Constituțională în conformitate cu alin.(1) art.79 din Constituție, Președintele Republicii Moldova își exercită atribuțiile reglementate de Constituție, în baza alin.(1) art.80 din Constituție, pe parcursul a 4 ani de la data depunerii jurământului. Alineatul (2) al art.80 din Constituție prevede că Președintele Republicii Moldova își exercită mandatul pînă la depunerea jurământului de către Președintele nou-ales. Prolungirea mandatului Președintelui este posibilă, conform alin.(3) al aceluiași articol, numai prin lege organică și numai în caz de război sau de catastrofă.

Reglementînd modul de organizare și funcționare a instituției șefului statului în Republica Moldova, constituanta legislativă a prevăzut și unele situații excepționale, determinate de încetarea înainte de termen a mandatului Președintelui. Pentru realizarea principiului continuității puterii, ea a statuat, după analogie cu alte funcții publice, vacanța funcției și interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova.

Curtea Constituțională apreciază că, în sens constituțional, vacanța funcției constituie intervalul de timp în care o funcție nu este ocupată. Conform Hotărîrii Curții Constituționale nr.43 din 14.12.2000¹, vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova “survine ca rezultat al unor situații ce conduc la întreruperea definitivă a curgerii termenului mandatului, ceea ce, de fapt, înseamnă încetarea mandatului prezidențial”. Definind vacanța funcției, Curtea Constituțională, în Hotărîrea nr.18 din 27.10.2009², a apreciat că: “Vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova este perioada de timp care începe din momentul încetării mandatului Președintelui pînă la alegerea noului Președinte”.

¹ M.O., 2000, nr.163-165, art.47

² M.O., 2009, nr.160-161, art.20

În situațiile în care survine vacanța funcției se instituie interimatul funcției, care reprezintă o perioadă de timp în care funcția vacantă este exercitată de o altă persoană decît titularul funcției. Conform voinței constituantei, expuse în art.91 din Constituție, interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova se exercită de persoana care deține o funcție de demnitate publică de același rang – în ordine, fie de Președintele Parlamentului, fie de Primul-ministru al Republicii Moldova.

Pentru elucidarea semnificației instituției interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova, Curtea Constituțională, prin Hotărîrea nr.43 din 14.12.2000, a examinat dispozițiile art.90 alin.(1) în coroborare cu cele ale art.91 din Constituție și a stabilit că “instituirea interimatului funcției de Președinte al Republicii urmărește asigurarea continuității exercitării funcției șefului statului în cazul în care Președintele nu își mai poate exercita atribuțiile, astfel, această situație urmînd a fi calificată drept vacanță a funcției cauzată de demisia, demiterea Președintelui, de imposibilitatea temporară sau definitivă de a-și exercita atribuțiile sau de deces”.

Curtea relevă că alin.(1) art.90 din Constituție prevede cinci situații în care survine vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova: expirarea mandatului, demisia, demiterea, imposibilitatea definitivă a exercitării atribuțiilor sau decesul. Norma citată comportă caracter limitativ, neadmițând o interpretare extensivă.

5. Analizând norma alin.(4) art.90 din Constituție în sensul aplicabilității, Curtea Constituțională relevă că situația juridică determinată de vacanța și interimatul funcției de Președinte existentă la data examinării cauzei, raportată la termenul desfășurării alegerilor pentru funcția de Președinte, nu este reglementată în Constituția Republicii Moldova.

În condițiile ordinare, reglementate de art.80 din Constituție, Președintele, termenul de investitură al căruia a expirat, își exercită mandatul pînă la depunerea jurămîntului de către Președintele nou-ales. Astfel, după demisionarea la 11 septembrie 2009 a Președintelui în exercițiu, în Republica Moldova s-a instituit interimatul funcției de Președinte în exercițiu. Instituirea interimatului funcției de Președinte la 11 septembrie 2009, validată de Curtea Constituțională prin Avizul nr.4 din 17.09.2009, a declanșat curgerea termenului de 2 luni prevăzut de alin.(4) art.90 din Constituție pentru alegerea șefului statului. Astfel, Curtea Constituțională apreciază că, în sensul alin.(4) art.90 din Constituție, termenul începe din momentul cînd intervine vacanța funcției de Președinte, constatată prin avizul Curții Constituționale.

Conformîndu-se prevederii constituționale, începînd cu 10 noiembrie 2009, Parlamentul a desfășurat alegerile pentru funcția de Președinte. Curtea Constituțională relevă că termenul de 2 luni început la 11.09.2009 s-a consumat, acest termen nemaifiind aplicabil actualmente, decît în cazul constatării de către Curtea Constituțională a circumstanțelor pentru instituirea unui nou interimat în situațiile prevăzute de alin.(1) art.90 din Constituție.

Interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova, instituit la 11 septembrie 2009, a fost exercitat de Președintele Parlamentului pînă la 28 decembrie 2010 – data constituirii noului Parlament, ales la 28 noiembrie 2010 ca urmare a două dizolvări succesive ale Parlamentului după eșuarea procedurilor privind alegerea Președintelui Republicii Moldova.

În prezent interimatul funcției de Președinte este asigurat de Președintele Parlamentului, ales în această calitate la 30 decembrie 2010 și numit Președinte interimar prin Hotărîrea Parlamentului nr.6 de la aceeași dată³. Astfel, actualul Președinte al Parlamentului a preluat interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova nu de la Președintele Republicii Moldova sau Președintele în exercițiu al Republicii Moldova, ci de la Președintele interimar al Republicii Moldova, al cărui mandat în calitate de Președinte al Parlamentului a expirat. Astfel, Parlamentul Republicii Moldova, desemnînd la 30 decembrie 2010 un nou Președinte interimar, a instituit o situație juridică inedită: de interimat al funcției de Președinte interimar, situație nereglementată de Constituție sau legislație.

³ M.O., 2011, nr.1-4, art.6

Astfel, Curtea Constituțională apreciază că termenul privind desfășurarea alegerilor prezidențiale în cadrul perioadei de exercitare a interimatului funcției de Președinte ține de procedura cu privire la alegerea Președintelui și, în conformitate cu alin.(6) art.78 din Constituție, Parlamentul are deplina putere de a reglementa această problemă, respectînd principiile constituționale.

Pentru a nu-și aroga atribuțiile organului legislativ, Curtea Constituțională nu va stabili termenul în care Parlamentul nou-constituit urmează să desfășoare procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova. Atît Constituția, cît și hotărîrile de interpretare anterioare nu permit Curții Constituționale să extindă șirul de situații care angajează instituirea interimatului funcției de Președinte. Extinderea acestui șir și stabilirea termenului pentru desfășurarea alegerilor la funcția de Președinte al Republicii Moldova ar însemna pentru Curtea Constituțională să exercite o atribuție improprie și să substituie constituanta legislativă, ceea ce este inadmisibil.

Curtea nu se poate pronunța asupra aplicabilității termenului de 2 luni prevăzut de art.90 alin.(4) din Constituție în cazul instituirii interimatului succesiv al funcției de Președinte, dat fiind că această situație nu este reglementată de Constituție. Pentru acest motiv, Curtea sistează procesul de interpretare a alin.(4) art.90 din Constituție în această parte.

Luînd în considerație faptul că legislația nu reglementează procedura de transmitere și de preluare a atribuțiilor de Președinte al Republicii Moldova, precum și mecanismul de instituire a interimatului funcției de Președinte în cazul survenirii vacanței funcției și încetării înainte de termen a mandatului de Președinte, Curtea Constituțională consideră necesar să adopte o adresă.

Pentru considerentele expuse, în conformitate cu prevederile art.135 alin.(1) lit.b) și art.140 din Constituție, art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.62 lit.b) și art.70 alin.(2) din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Alin.(1) art.90 din Constituție prevede că vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova intervine în caz de expirare a mandatului, de demisie, de demitere, de imposibilitate definitivă a exercitării atribuțiilor sau de deces. Dispozițiile alin.(4) art.90 din Constituție se aplică numai în cazurile prevăzute la alin.(1) art.90 din Constituție.

2. Se sistează procesul privind interpretarea normelor constituționale în aspectul formulat în pct.2 din sesizare: “În ce termen Parlamentul nou-constituit urmează să organizeze procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova în cazul în care, anterior, funcția de șef al statului a fost exercitată prin instituirea interimatului și din ce moment începe să curgă acest termen?”

3. Prezenta hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

**PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE**

Dumitru PULBERE

Chișinău, 8 februarie 2011.

Nr.2.

PCC-03/3b

8 februarie 2011

ADRESĂ

În cadrul soluționării sesizării pentru interpretarea alin.(4) art.90 din Constituție Curtea a constatat că legislația pertinentă elaborată după ce a fost revizuită Constituția Republicii Moldova prin Legea nr.1115-XIV din 05.06.2000, care abilitează Parlamentul cu dreptul de a alege Președintele Republicii Moldova, nu reglementează clar procedurile ce necesită a fi operate în cazul apariției diferitelor situații juridice determinate de noua modalitate de alegere a șefului statului.

Astfel, după mai mult de 10 ani de cînd se aplică procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova de către Parlament, legislația nu reglementează modalitatea de transmitere și preluare a atribuțiilor de Președinte, mecanismul de instituire a interimatului funcției de Președinte în cazul vacanței funcției și încetării înainte de termen a mandatului de Președinte, precum și particularitățile procedurii de alegere a Președintelui în cazul instituirii interimatului și al interimatului succesiv.

Pentru motivele arătate, în temeiul art.79 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea consideră oportună soluționarea acestor probleme.

Conform art.28¹ din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Parlamentul va examina adresa și, în termen de 3 luni, va informa Curtea asupra rezultatelor examinării acesteia.

**PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE**

Dumitru PULBERE